

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про відходи

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 36-37, ст.242)

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами

N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002, ВВР, 2002, N 31, ст.214

N 2290-IV (2290-15) від 23.12.2004, ВВР, 2005, N 6, ст.140

N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010, ВВР, 2010, N 10, ст.107

N 2756-VI (2756-17) від 02.12.2010, ВВР, 2011, N 23, ст.160

N 4731-VI (4731-17) від 17.05.2012, ВВР, 2013, N 15, ст.98

N 5179-VI (5179-17) від 06.07.2012, ВВР, 2013, N 31, ст.361

N 5400-VI (5400-17) від 02.10.2012, ВВР, 2013, N 40, ст.537

N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012, ВВР, 2013, N 40, ст.539

N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012, ВВР, 2013, N 46, ст.640 -

зміни набирають чинності з 18.11.2012, крім положень, які стосуються передачі повноважень від територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, обласним, Київській, Севастопольській міським державним адміністраціям, органам виконавчої влади Автономної Республіки Крим, які набирають чинності з 18.05.2013 - див. пункт 1 розділу II Закону N 5456-VI від 16.10.2012

N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014, ВВР, 2014, N 23, ст.873

N 1697-VII (1697-18) від 14.10.2014, ВВР, 2015, N 2-3, ст.12

N 222-VIII (222-19) від 02.03.2015, ВВР, 2015, N 23, ст.158

N 287-VIII (287-19) від 07.04.2015, ВВР, 2015, N 24, ст.171

N 320-VIII (320-19) від 09.04.2015, ВВР, 2015, N 28, ст.236

N 2059-VIII (2059-19) від 23.05.2017, ВВР, 2017, N 29, ст.315 }

{ У тексті Закону слова "Міністерство охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України" в усіх відмінках замінено словами "спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері поводження з відходами" у відповідних відмінках згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002 }

{ у тексті Закону слова "спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері поводження з відходами" у всіх відмінках і числах замінено словами "спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

{ У тексті Закону слова "спеціально уповноважений центральний

орган виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища" в усіх відмінках і числах замінено словами "центральный орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища" у відповідному відмінку згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

Цей Закон визначає правові, організаційні та економічні засади діяльності, пов'язаної із запобіганням або зменшенням обсягів утворення відходів, їх збиранням, перевезенням, зберіганням, сортуванням, обробленням, утилізацією та видаленням, знешкодженням та захороненням, а також з відверненням негативного впливу відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини на території України.

{ Преамбула із змінами, внесеними згідно із Законом N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012 }

Р о з д і л І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення основних термінів

У цьому Законі наведені нижче основні терміни вживаються в такому значенні:

відходи - будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворилися у процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), що повністю або частково втратили свої споживчі властивості і не мають подальшого використання за місцем їх утворення чи виявлення і від яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення; { Абзац другий статті 1 в редакції Законів N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002, N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

небезпечні відходи - відходи, що мають такі фізичні, хімічні, біологічні чи інші небезпечні властивості, які створюють або можуть створити значну небезпеку для навколишнього природного середовища і здоров'я людини та які потребують спеціальних методів і засобів поводження з ними; (Абзац третій статті 1 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

виробник відходів - фізична або юридична особа, діяльність якої призводить до утворення відходів;

поводження з відходами - дії, спрямовані на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення, сортування, зберігання, оброблення, перероблення, утилізацію, видалення, знешкодження і захоронення, включаючи контроль за цими операціями та нагляд за місцями видалення; { Абзац п'ятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012 }

збирання відходів - діяльність, пов'язана з вилученням, накопиченням і розміщенням відходів у спеціально відведених місцях чи об'єктах, включаючи сортування відходів з метою подальшої утилізації чи видалення;

зберігання відходів - тимчасове розміщення відходів у спеціально відведених місцях чи об'єктах (до їх утилізації чи видалення);

оброблення (перероблення) відходів - здійснення будь-яких технологічних операцій, пов'язаних із зміною фізичних, хімічних чи біологічних властивостей відходів, з метою підготовки їх до екологічно безпечного зберігання, перевезення, утилізації чи видалення;

перевезення відходів - транспортування відходів від місць їх утворення або зберігання до місць чи об'єктів оброблення, утилізації чи видалення;

транскордонне перевезення відходів - транспортування відходів з території, або через територію України, на територію або через територію іншої держави; { Абзац десятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

утилізація відходів - використання відходів як вторинних матеріальних чи енергетичних ресурсів;

видалення відходів - здійснення операцій з відходами, що не призводять до їх утилізації;

знешкодження відходів - зменшення чи усунення небезпечності відходів шляхом механічного, фізико-хімічного чи біологічного оброблення;

захоронення відходів - остаточне розміщення відходів при їх видаленні у спеціально відведених місцях чи на об'єктах таким чином, щоб довгостроковий шкідливий вплив відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини не перевищував установлених нормативів;

об'єкти поводження з відходами - місця чи об'єкти, що використовуються для збирання, зберігання, сортування, оброблення, перероблення, утилізації, видалення, знешкодження та захоронення відходів; { Абзац п'ятнадцятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012 }

відведені місця чи об'єкти - місця чи об'єкти (місця розміщення відходів, сховища, полігони, комплекси, споруди, ділянки надр тощо), на використання яких отримано дозвіл на здійснення операцій у сфері поводження з відходами; { Абзац шістнадцятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002, N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012, N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

Державний класифікатор відходів - систематизований перелік кодів та назв відходів, призначений для використання в державній статистиці з метою надання різнобічної та обґрунтованої інформації про утворення, накопичення, оброблення (перероблення), знешкодження та видалення відходів;

операції поводження з відходами - збирання, перевезення, зберігання, сортування, оброблення (перероблення), утилізація, видалення, знешкодження і захоронення відходів; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; із змінами, внесеними згідно із Законом N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012 }

розміщення відходів - зберігання та захоронення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи об'єктах; (Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

відходи як вторинна сировина - відходи, для утилізації та переробки яких в Україні існують відповідні технології та виробничо-технологічні і/або економічні передумови; (Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

збирання і заготівля відходів як вторинної сировини - діяльність, пов'язана із збиранням, купівлею, прийманням, зберіганням, обробленням (переробленням), перевезенням, реалізацією і постачанням таких відходів переробним підприємствам на утилізацію, а також надання послуг у цій сфері; (Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

{ Абзац двадцять другий статті 1 виключено на підставі Закону N 287-VIII (287-19) від 07.04.2015 }

власник відходів - фізична або юридична особа, яка відповідно до закону володіє, користується і розпоряджається відходами; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

побутові відходи - відходи, що утворюються в процесі життя і діяльності людини в житлових та нежитлових будинках (тверді, великогабаритні, ремонтні, рідкі, крім відходів, пов'язаних з виробничою діяльністю підприємств) і не використовуються за місцем їх накопичення; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

тверді відходи - залишки речовин, матеріалів, предметів, виробів, товарів, продукції, що не можуть у подальшому використовуватися за призначенням; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

рідкі відходи - побутові відходи, що утворюються у будинку за відсутності централізованого водопостачання та каналізації і зберігаються у вигрібних ямах; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

послуги з вивезення побутових відходів - збирання, зберігання та перевезення побутових відходів, що здійснюються у населеному пункті згідно з правилами благоустрою, затвердженими органом місцевого самоврядування; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010; в редакції Законів N 5400-VI (5400-17) від 02.10.2012, N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012 }

послуги з перероблення (оброблення) побутових відходів - здійснення будь-яких технологічних операцій, пов'язаних із зміною фізичних, хімічних чи біологічних властивостей побутових відходів, з метою підготовки їх до екологічно безпечного зберігання, перевезення, утилізації чи видалення; { Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012 }

послуги із захоронення побутових відходів - послуги з остаточного розміщення побутових відходів після їх перероблення (оброблення) у спеціально відведених місцях чи на об'єктах таким чином, щоб довгостроковий шкідливий вплив відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини не перевищував установлених нормативів; { Статтю 1 доповнено новим абзацом згідно із Законом N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012 }

сортування відходів - механічний розподіл відходів за їх фізико-хімічними властивостями, технічними складовими, енергетичною цінністю, товарними показниками тощо з метою підготовки відходів до їх утилізації чи видалення; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010; в редакції Закону N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012 }

джерело утворення побутових відходів - об'єкт, на якому утворюються побутові відходи (житловий будинок, підприємство, установа, організація, земельна ділянка); { Статтю 1 доповнено абзацом тридцять першим згідно із Законом N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012 }

декларація про відходи - документ, який згідно з цим Законом подають суб'єкти господарської діяльності у сфері поводження з відходами, діяльність яких призводить виключно до утворення відходів, для яких показник загального утворення відходів в межах від 50 до 1000; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

показник загального утворення відходів (далі - Пзув) - критерій обсягу утворення відходів, що розраховується за формулою
$$\text{Пзув} = 5000 \times M1 + 500 \times M2 + 50 \times M3 + 1 \times M4,$$
 де M1, M2, M3, M4

- маса в тоннах відходів 1, 2, 3 та 4 класів небезпеки відповідно, утворених за попередній рік. { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

Стаття 2. Законодавство про відходи

Законодавство про відходи складається із законів України "Про охорону навколишнього природного середовища" (1264-12), "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" (4004-12), "Про поводження з радіоактивними відходами" (255/95-ВР), "Про металобрухт" (619-14), "Про житлово-комунальні послуги" (1875-15), "Про хімічні джерела струму" (3503-15), "Про ветеринарну медицину" (2498-12), "Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції" (1393-14), Кодексу України про надра (132/94-ВР), цього Закону та інших нормативно-правових актів.

{ Стаття 2 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; із змінами, внесеними згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

Стаття 3. Завдання законодавства про відходи

Основними завданнями законодавства про відходи є:

а) визначення основних принципів державної політики у сфері поводження з відходами;

б) правове регулювання відносин щодо діяльності у сфері поводження з відходами;

в) визначення основних умов, вимог і правил щодо екологічно безпечного поводження з відходами, а також системи заходів, пов'язаних з організаційно-економічним стимулюванням ресурсозбереження;

г) забезпечення мінімального утворення відходів, розширення їх використання у господарській діяльності, запобігання шкідливому впливу відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини.

Стаття 4. Сфера дії Закону

Цей Закон регулює відносини, пов'язані з утворенням, збиранням і заготівлею, сортуванням, перевезенням, зберіганням, обробленням (переробленням), утилізацією, видаленням, знешкодженням та захороненням відходів, що утворюються в Україні, перевозяться через її територію, вивозяться з неї, а також з перевезенням, обробленням та утилізацією відходів, що ввозяться в Україну як вторинна сировина.

{ Частина перша статті 4 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; із змінами, внесеними згідно із Законом N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012 }

Дія цього Закону не поширюється на відносини у сфері поводження з побічними продуктами тваринного походження, не призначені для споживання людиною.

{ Статтю 4 доповнено новою частиною згідно із Законом N 287-VIII

Особливості регулювання відносин щодо поводження з невлловлюваними газоподібними речовинами, що викидаються безпосередньо у повітря, речовинами, що скидаються із стічними водами у водні об'єкти (крім тих, які акумулюються і підлягають вивезенню у спеціально відведені місця складування), радіоактивними відходами і речовинами, забрудненими ними, розкривними породами гірничодобувних підприємств, які за технологією зворотного відвалоутворення використовуються для закладення виробленого простору, металобрухтом, включаючи побічні продукти від виробництва та обробки чорних і кольорових металів та їх сплавів (шлаки, шлами та інше), а також вторинними матеріальними чи енергетичними ресурсами та іншими відходами визначаються відповідними законами.

{ Частина статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; в редакції Закону N 2290-IV (2290-15) від 23.12.2004 }

Стаття 5. Основні принципи і напрями державної політики у сфері поводження з відходами

Основними принципами державної політики у сфері поводження з відходами є пріоритетний захист навколишнього природного середовища та здоров'я людини від негативного впливу відходів, забезпечення ощадливого використання матеріально-сировинних та енергетичних ресурсів, науково обгрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства щодо утворення та використання відходів з метою забезпечення його сталого розвитку.

До основних напрямів державної політики щодо реалізації зазначених принципів належить:

а) забезпечення повного збирання і своєчасного знешкодження та видалення відходів, а також дотримання правил екологічної безпеки при поводженні з ними;

б) зведення до мінімуму утворення відходів та зменшення їх небезпечності;

в) забезпечення комплексного використання матеріально-сировинних ресурсів;

г) сприяння максимально можливій утилізації відходів шляхом прямого повторного чи альтернативного використання ресурсно-цінних відходів;

д) забезпечення безпечного видалення відходів, що не підлягають утилізації, шляхом розроблення відповідних технологій, екологічно безпечних методів та засобів поводження з відходами;

е) організація контролю за місцями чи об'єктами розміщення відходів для запобігання шкідливому впливу їх на навколишнє природне середовище та здоров'я людини;

є) здійснення комплексу науково-технічних та маркетингових досліджень для виявлення і визначення ресурсної цінності відходів з метою їх ефективного використання;

ж) сприяння створенню об'єктів поводження з відходами;

з) забезпечення соціального захисту працівників зайнятих у

у, забезпечення соціального захисту працівників, зайнятих у сфері поводження з відходами;

и) обов'язковий облік відходів на основі їх класифікації та паспортизації;

і) створення умов для реалізації роздільного збирання побутових відходів шляхом запровадження соціально-економічних механізмів, спрямованих на заохочення утворювачів цих відходів до їх роздільного збирання; { Частина другу статті 5 доповнено пунктом "і" згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

ї) сприяння залученню недержавних інвестицій та інших позабюджетних джерел фінансування у сферу поводження з відходами. { Частина другу статті 5 доповнено пунктом "і" згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

Стаття 6. Стандартизація у сфері поводження з відходами

Стандартизації підлягають поняття та терміни, що використовуються у сфері поводження з відходами, вимоги до класифікації відходів та їх паспортизації, способи визначення складу відходів та їх небезпеки, методи контролю за станом накопичувачів, вимоги щодо безпечного поводження з відходами, які забезпечують запобігання негативному впливу їх на навколишнє природне середовище та здоров'я людини, а також вимоги щодо відходів як вторинної сировини.

Стаття 7. Нормування у сфері поводження з відходами

У сфері поводження з відходами встановлюються такі нормативи: граничні показники утворення відходів у технологічних процесах;

питомі показники утворення відходів, використання та втрат сировини у технологічних процесах;

інші нормативи, передбачені законодавством.

Нормативи у сфері поводження з відходами розробляються відповідними міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями за погодженням із уповноваженими органами виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища.

{ Частина друга статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

Стаття 7-1. Оцінка впливу на довкілля

Надання дозволів, передбачених цим Законом, на види діяльності та об'єкти, що підлягають оцінці впливу на довкілля, здійснюється з урахуванням результатів оцінки впливу на довкілля такої діяльності згідно із Законом України "Про оцінку впливу на довкілля" (2059-19).

{ Розділ I доповнено статтею 7-1 згідно із Законом N 2059-VIII (2059-19) від 23.05.2017 }

ВІДНОСИНИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ВІДХОДИ

Стаття 8. Відходи як об'єкт права власності

Відходи є об'єктом права власності.

Право власності на відходи може переходити від однієї особи до іншої в порядку, передбаченому законом.

Стаття 9. Суб'єкти права власності на відходи

Суб'єктами права власності на відходи є громадяни України, іноземці, особи без громадянства, підприємства, установи та організації усіх форм власності, територіальні громади, Автономна Республіка Крим і держава.

Територіальні громади є власниками відходів, що утворюються на об'єктах комунальної власності чи знаходяться на їх території і не мають власника або власник яких невідомий (безхазяйні відходи).

Держава є власником відходів, що утворюються на об'єктах державної власності чи знаходяться на території України і не мають власника або власник яких невідомий (крім відходів, зазначених у частині другій цієї статті), а також в інших випадках, передбачених законом. Від імені держави управління відходами, що є державною власністю, здійснюється Кабінетом Міністрів України відповідно до закону.

Суб'єкти права власності володіють, користуються і розпоряджаються відходами в межах, визначених законом.

Стаття 10. Перехід права власності на відходи у процесі приватизації державних підприємств

У разі приватизації державних підприємств, внаслідок діяльності яких накопичено певні обсяги відходів, право власності на відходи та обов'язок щодо відшкодування заподіяної відходами шкоди здоров'ю людей, майну фізичних або юридичних осіб та навколишньому природному середовищу переходить до нових власників, якщо інше не передбачено відповідно до закону умовами приватизації цих підприємств. (Частина перша статті 10 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

Умовами приватизації може бути передбачена солідарна відповідальність попереднього власника та власника приватизованого підприємства.

Стаття 11. Перехід права власності на відходи в результаті зміни власника чи користувача земельної ділянки

При зміні власника чи користувача земельної ділянки, на якій розміщені відходи, питання про право власності на відходи вирішується окремо, відповідно до закону.

Стаття 12. Виявлення та облік безхазяйних відходів

Відходи, щодо яких не встановлено власника або власник яких невідомий, вважаються безхазяйними.

З метою запобігання або зменшення обсягів утворення відходів виявлені безхазяйні відходи беруться на облік.

Порядок виявлення та обліку безхазяйних відходів визначається Кабінетом Міністрів України.

{ Частина четверту статті 12 виключено на підставі Закону N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

Відходи, щодо яких встановлено власника, беруться на облік відповідно до вимог цього Закону.

Відходи, повернуті юридичній особі, обліковуються за встановленою вартістю з одночасним збільшенням додаткового капіталу такої юридичної особи.

Власники або користувачі земельних ділянок, на яких виявлено безхазяйні відходи, зобов'язані у п'ятиденний строк повідомити про них місцеві органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування.

Підставами для визначення відходів безхазяйними та їх обліку можуть бути:

повідомлення власників або користувачів земельних ділянок, на яких виявлено безхазяйні відходи;

звернення (повідомлення) громадян, підприємств, установ та організацій, засобів масової інформації;

результати інспекційних перевірок центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, державної санітарно-епідеміологічної служби, органів місцевого самоврядування. *{ Абзац четвертий частини восьмої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }*

{ Частина дев'яту статті 12 виключено на підставі Закону N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

У разі отримання звернення (повідомлення) Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, а також органи місцевого самоврядування зобов'язані визначити кількість, склад, властивості, вартість відходів, рівень їх небезпеки для навколишнього природного середовища і здоров'я людини та вжити заходів для визначення власника відходів.

{ Частина десята статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

У разі потреби для визначення власника безхазяйних відходів та їх оцінки можуть залучатися правоохоронні органи, відповідні спеціалісти і експерти.

{ Частину дванадцяту статті 12 виключено на підставі Закону N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

{ Стаття 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; в редакції Закону N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

Р о з д і л III

СУБ'ЄКТИ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ, ЇХ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ

Стаття 13. Суб'єкти у сфері поводження з відходами

Суб'єктами у сфері поводження з відходами є громадяни України, іноземці та особи без громадянства, а також підприємства, установи та організації усіх форм власності, діяльність яких пов'язана із поводженням з відходами.

Стаття 14. Права громадян України, іноземців та осіб без громадянства у сфері поводження з відходами

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства у сфері поводження з відходами мають право на:

а) безпечні для їх життя та здоров'я умови при здійсненні операцій щодо поводження з відходами;

б) одержання в установленому порядку повної та достовірної інформації про безпеку об'єктів поводження з відходами як тих, що експлуатуються, так і тих, будівництво яких планується;

в) відвідування в установленому порядку спеціально відведених місць чи об'єктів поводження з відходами;

г) участь в обговоренні питань, пов'язаних із розміщенням, проектуванням, спорудженням та експлуатацією об'єктів поводження з відходами;

д) екологічне страхування відповідно до законодавства України;

е) відшкодування шкоди, заподіяної їх здоров'ю та майну внаслідок порушення законодавства про відходи.

Стаття 15. Обов'язки громадян України, іноземців та осіб без громадянства у сфері поводження з відходами

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства зобов'язані:

а) дотримуватися вимог цього Закону та інших нормативно-правових актів у сфері поводження з відходами;

б) вносити в установленому порядку плату за користування послугами з вивезення побутових відходів;

{ Пункт "б" частини першої статті 15 в редакції Закону N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012 }

в) виконувати інші обов'язки, передбачені законами, щодо запобігання забрудненню навколишнього природного середовища відходами.

{ Пункт "в" частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

Стаття 16. Права підприємств, установ та організацій у сфері поводження з відходами

Підприємства, установи та організації усіх форм власності у сфері поводження з відходами мають право на:

а) одержання в установленому порядку інформації про технології утилізації відходів, будівництво та експлуатацію об'єктів поводження з відходами;

б) зберігання відходів у спеціально відведених місцях чи об'єктах відповідно до санітарних норм і правил утримання територій;

в) внесення пропозицій, пов'язаних з розміщенням, проектуванням, будівництвом та експлуатацією об'єктів поводження з відходами;

г) одержання в установленому порядку пільг у разі участі у створенні об'єктів поводження з відходами;

д) участь у розробленні місцевих, регіональних та загальнодержавної програм поводження з відходами;

е) участь у конкурсах на набуття права виконання послуг у сфері поводження з побутовими відходами на певній території.

{ Частину першу статті 16 доповнено пунктом "е" згідно із Законом N 1025-VI (1025-17) від 21.01.2010 }

Стаття 17. Обов'язки суб'єктів господарської діяльності у сфері поводження з відходами
{ Назва статті 17 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002 }

Суб'єкти господарської діяльності у сфері поводження з відходами зобов'язані: { Абзац перший статті 17 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002 }

а) запобігати утворенню та зменшувати обсяги утворення відходів;

б) забезпечувати приймання та утилізацію використаних пакувальних матеріалів і тари, в яких знаходилася продукція цих підприємств, установ та організацій - суб'єктів господарської діяльності, або укладати угоди з відповідними організаціями на їх збирання та утилізацію;
{ Пункт "б" статті 17 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002 }

в) визначати склад і властивості відходів, що утворюються, а також ступінь небезпечності відходів для навколишнього природного середовища та здоров'я людини відповідно до нормативно-правових актів, які затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища;
{ Пункт "в" частини першої статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012; в редакції Закону N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

г) на основі матеріально-сировинних балансів виробництва виявляти і вести первинний поточний облік кількості, типу і складу відходів, що утворюються, збираються, перевозяться, зберігаються, обробляються, утилізуються, знешкоджуються та видаляються, і подавати щодо них статистичну звітність у встановленому порядку;

д) забезпечувати повне збирання, належне зберігання та недопущення знищення і псування відходів, для утилізації яких в Україні існує відповідна технологія, що відповідає вимогам екологічної безпеки; (Пункт "д" статті 17 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

е) брати участь у будівництві об'єктів поводження з відходами;

є) здійснювати організаційні, науково-технічні та технологічні заходи для максимальної утилізації відходів, реалізації чи передачі їх іншим споживачам або підприємствам, установам та організаціям, що займаються збиранням, обробленням та утилізацією відходів, а також забезпечувати за власний рахунок

екологічно обґрунтоване видалення тих відходів, що не підлягають утилізації;

ж) не допускати змішування відходів, якщо це не передбачено існуючою технологією та ускладнює поводження з відходами або не доведено, що така дія відповідає вимогам підвищення екологічної безпеки;

з) не допускати зберігання та видалення відходів у несанкціонованих місцях чи об'єктах;

и) здійснювати контроль за станом місць чи об'єктів розміщення власних відходів;

і) своєчасно в установленому порядку сплачувати екологічний податок, що справляється за розміщення відходів; { Пункт "і" частини першої статті 17 в редакції Закону N 2756-VI (2756-17) від 02.12.2010 }

ї) надавати місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, уповноваженим органам виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища інформацію про відходи та пов'язану з ними діяльність, у тому числі про випадки несанкціонованого попадання відходів у навколишнє природне середовище та вжиті щодо цього заходи;
{ Пункт "ї" частини першої статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

й) призначати відповідальних осіб у сфері поводження з відходами;

к) забезпечувати розробку в установленому порядку та виконання планів організації роботи у сфері поводження з відходами;

л) відшкодовувати шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу, здоров'ю та майну громадян, підприємствам, установам та організаціям внаслідок порушення встановлених правил поводження з відходами, відповідно до законодавства України;

м) забезпечувати професійну підготовку, підвищення кваліфікації та проведення атестації фахівців у сфері поводження з відходами;

н) мати ліцензії на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами і/або дозвіл на транскордонне перевезення небезпечних відходів;
{ Статтю 17 доповнено пунктом "н" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; із змінами, внесеними згідно із Законом N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

о) мати погоджений із уповноваженими органами виконавчої влади план дій на випадок виникнення надзвичайної ситуації, пов'язаної з поводженням з небезпечними відходами;

{ Статтю 17 доповнено пунктом "о" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

п) передбачати при укладанні угод на поставку в Україну товарної продукції утилізацію чи вивезення з України використаних пакувальних матеріалів і тари; (Статтю 17 доповнено пунктом "п" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

р) здійснювати планування нового будівництва або реконструкції об'єкта поводження з відходами з дотриманням вимог законодавства про містобудування;

{ Статтю 17 доповнено пунктом "р" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; в редакції Закону N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

с) мати дозвіл на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, якщо їхня діяльність призводить до утворення відходів, для яких Пзув перевищує 1000;

{ Статтю 17 доповнено пунктом "с" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; в редакції Законів N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014, N 222-VIII (222-19) від 02.03.2015 }

т) виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством, щодо запобігання забрудненню навколишнього природного середовища відходами.

Суб'єкти господарської діяльності у сфері поводження з відходами, діяльність яких призводить виключно до утворення відходів, для яких Пзув від 50 до 1000, зобов'язані щороку подавати декларацію про відходи за формою та у порядку, встановленими Кабінетом Міністрів України.

{ Статтю 17 доповнено новою частиною згідно із Законом N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

Суб'єкти господарювання, які в установленому порядку визначені виконавцями послуг на вивезення побутових відходів на певній території, здійснюють їх роздільне збирання.

{ Статтю 17 доповнено новою частиною згідно із Законом N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012 }

Суб'єкти господарської діяльності у сфері поводження з відходами укладають договори з юридичною особою, яка в установленому порядку визначена виконавцем послуг на вивезення побутових відходів на певній території, на якій знаходиться об'єкт утворення відходів.

{ Статтю 17 доповнено частиною згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

Р о з д і л І V

КОМПЕТЕНЦІЯ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

**Стаття 18. Компетенція Кабінету Міністрів України у сфері
поводження з відходами**

До компетенції Кабінету Міністрів України у сфері поведження з відходами належить:

а) реалізація державної політики у сфері поведження з відходами;

б) забезпечення розроблення і виконання загальнодержавних і міждержавних програм поведження з відходами і запровадження маловідходних, енергозберігаючих та ресурсозберігаючих технологій;
{ Пункт "б" частини першої статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002 }

в) забезпечення організаційно-економічних засад у сфері поведження з відходами, впровадження маловідходних, безвідходних технологій, стимулювання роздільного збирання та утилізації відходів;
{ Пункт "в" частини першої статті 18 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002 }

г) координація роботи міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади у сфері поведження з відходами;

д) затвердження порядку надання дозволів на здійснення операцій у сфері поведження з відходами;
{ Пункт "д" частини першої статті 18 в редакції Закону N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

е) затвердження переліку небезпечних відходів;

є) затвердження переліку відходів, транскордонне перевезення і видалення яких підлягає державному регулюванню, та організація контролю за їх перевезенням і видаленням;

{ Пункт "ж" частини першої статті 18 виключено на підставі Закону N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

з) затвердження переліку операцій, пов'язаних з утилізацією та видаленням відходів;

и) забезпечення створення в Україні об'єктів для захоронення небезпечних відходів, що не підлягають знешкодженню та утилізації;

і) визначення порядку обліку утворення, утилізації та видалення відходів;

ї) організація підготовки фахівців у сфері поведження з відходами;

и) забезпечення участі України у міжнародному співробітництві у сфері поводження з відходами;

к) встановлення квот на ввезення в Україну для утилізації відходів як вторинної сировини;
{ Частина першу статті 18 доповнено пунктом "к" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002 }

{ Пункт "л" частини першої статті 18 виключено на підставі Закону N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

м) визначення органу ліцензування операцій у сфері поводження з небезпечними відходами;
{ Частина першу статті 18 доповнено пунктом "м" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; в редакції Закону N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

н) встановлення порядку надання письмової згоди (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів;
{ Частина першу статті 18 доповнено пунктом "н" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; із змінами, внесеними згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

о) встановлення порядку ввезення, вивезення і транзиту через територію України окремих видів відходів;
{ Частина першу статті 18 доповнено пунктом "о" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002 }

п) затвердження вимог до систем поводження з відходами;
{ Частина першу статті 18 доповнено пунктом "п" згідно із Законом N 5179-VI (5179-17) від 06.07.2012 }

р) затвердження форми декларації про відходи та порядку її подання (118-2016-п).
{ Частина першу статті 18 доповнено пунктом "р" згідно із Законом N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

Кабінет Міністрів України може здійснювати й інші повноваження у сфері поводження з відходами відповідно до законів України.

Стаття 19. Повноваження Автономної Республіки Крим у сфері поводження з відходами

До повноважень Автономної Республіки Крим у сфері поводження з відходами належить:

а) виконання Конституції (254к/96-ВР) та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших центральних органів виконавчої влади;

б) участь у формуванні державної політики у сфері поводження з відходами;

в) здійснення заходів у сфері поводження з відходами відповідно до законодавства України;

г) забезпечення виконання на території Автономної Республіки Крим загальнодержавних програм та програм поводження з відходами;

д) затвердження та забезпечення виконання програм Автономної Республіки Крим щодо поводження з відходами;

е) координація і сприяння розробленню місцевих програм поводження з відходами;

є) контроль за виконанням на території Автономної Республіки Крим загальнодержавних програм та програм Автономної Республіки Крим поводження з відходами;

ж) контроль за дотриманням законодавства підприємствами, установами, організаціями та громадянами, які здійснюють діяльність у сфері поводження з відходами на території Автономної Республіки Крим;

з) розроблення та затвердження схем санітарного очищення населених пунктів. { Частину першу статті 19 доповнено пунктом "з" згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

Законами України до повноважень Автономної Республіки Крим можуть бути віднесені й інші повноваження у сфері поводження з відходами.

Стаття 20. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами

До повноважень місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами належить:

а) виконання Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших центральних органів виконавчої влади;

б) участь у розробленні загальнодержавних програм раціонального використання відходів і вжиття необхідних заходів для запровадження маловідходних та енергозберігаючих технологій;

в) організація розроблення та здійснення регіональних і місцевих програм поводження з відходами, а також забезпечення реалізації загальнодержавних програм;

г) координація та сприяння розвитку підприємницької діяльності у сфері поводження з відходами;

д) здійснення контролю за використанням відходів з урахуванням їх ресурсної цінності та вимог безпеки для здоров'я людей і навколишнього природного середовища;

е) здійснення контролю за діяльністю об'єктів поводження з відходами;

є) взаємодія з органами місцевого самоврядування;

ж) розроблення та затвердження схем санітарного очищення населених пунктів;

{ Пункт "ж" частини першої статті 20 в редакції Закону N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

з) організація та сприяння створенню спеціалізованих підприємств усіх форм власності для збирання, оброблення, утилізації та видалення відходів, а також для виготовлення, монтажу та сервісного обслуговування відповідного устаткування;

и) залучення та об'єднання на договірних засадах коштів підприємств, установ, організацій та громадян, місцевого бюджету і позабюджетних фондів для фінансування будівництва нових, розширення та реконструкції діючих об'єктів поводження з відходами, а також для вивчення можливості утилізації відходів, їх маркетингу тощо;

і) складання і ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів і реєстру місць видалення відходів;

ї) організація ведення обліку утворення, оброблення, знешкодження, утилізації та видалення відходів, їх паспортизації;

й) організація збирання і видалення побутових та інших відходів, у тому числі відходів дрібних виробників, створення полігонів для їх захоронення, а також здійснення роздільного збирання корисних компонентів цих відходів;

{ Пункт "й" частини першої статті 20 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002 }

к) видача дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами терміном на три роки;

{ Пункт "к" частини першої статті 20 в редакції Законів N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002, N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012, N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

{ Пункт "л" частини першої статті 20 виключено на підставі Закону N 2756-VI (2756-17) від 02.12.2010 }

{ Пункт "м" частини першої статті 20 виключено на підставі Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002 }

м) забезпечення ліквідації несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів самостійно або за рішенням уповноважених на те органів; (Пункт "м" частини першої статті 20

уповноважених на те органів; (пункт "м" частини першої статті 20 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

н) сприяння роз'ясненню законодавства про відходи серед населення, створення необхідних умов для стимулювання залучення населення до збирання і заготівлі окремих видів відходів як вторинної сировини; (Пункт "н" частини першої статті 20 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

{ Пункт "о" частини першої статті 20 виключено на підставі Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

п) здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері поводження з виробничими та побутовими відходами відповідно до закону та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про відходи. (Частину першу статті 20 доповнено пунктом "п" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; в редакції Закону N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

{ Пункт "р" частини першої статті 20 виключено на підставі Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

{ Пункт "с" частини першої статті 20 виключено на підставі Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

Крім повноважень, зазначених у частині першій цієї статті, до повноважень обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері поводження з відходами належить:

а) забезпечення здійснення оцінки впливу на довкілля та надання висновку з оцінки впливу на довкілля щодо науково-дослідних і технологічних розробок та проектно-кошторисної документації на будівництво і реконструкцію підприємств, установок, полігонів, комплексів, споруд, інших спеціально відведених місць чи об'єктів відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля;

{ Пункт "а" частини другої статті 20 в редакції Закону N 2059-VIII (2059-19) від 23.05.2017 }

б) видача відповідно до закону дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами терміном на три роки;

{ Пункт "б" частини другої статті 20 в редакції Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

{ Пункт "в" частини другої статті 20 виключено на підставі Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

г) погодження місць розміщення об'єктів поводження з відходами (крім небезпечних відходів).

{ Статтю 20 доповнено новою частиною згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

Під час підготовки проектів місцевих бюджетів місцеві державні адміністрації вносять пропозиції щодо залучення коштів, необхідних для здійснення заходів у сфері поводження з відходами.

Стаття 20-1. Повноваження органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища у сфері поводження з відходами

До повноважень органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища у сфері поводження з відходами належить:

а) забезпечення здійснення оцінки впливу на довкілля та надання висновку з оцінки впливу на довкілля щодо науково-дослідних і технологічних розробок та проектно-кошторисної документації на будівництво і реконструкцію підприємств, установок, полігонів, комплексів, споруд, інших спеціально відведених місць чи об'єктів відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля;

{ Пункт "а" статті 20-1 в редакції Закону N 2059-VIII (2059-19) від 23.05.2017 }

б) видача відповідно до закону дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами терміном на три роки;

{ Пункт "б" статті 20-1 в редакції Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

{ Пункт "в" статті 20-1 виключено на підставі Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

г) погодження місць розміщення об'єктів поводження з відходами (крім небезпечних відходів).

{ Закон доповнено статтею 20-1 згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

Стаття 21. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері поводження з відходами

Органи місцевого самоврядування у сфері поводження з відходами забезпечують:

а) виконання вимог законодавства про відходи;

б) розроблення та затвердження схем санітарного очищення

населених пунктів;

в) організацію збирання і видалення побутових відходів, у тому числі відходів дрібних виробників, створення полігонів для їх захоронення, а також організацію роздільного збирання корисних компонентів цих відходів;

г) затвердження місцевих і регіональних програм поводження з відходами та контроль за їх виконанням;

д) вжиття заходів для стимулювання суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сфері поводження з відходами;

е) вирішення питань щодо розміщення на своїй території об'єктів поводження з відходами;

є) координацію діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, що знаходяться на їх території, в межах компетенції;

{ Пункт "ж" частини першої статті 21 виключено на підставі Закону N 2756-VI (2756-17) від 02.12.2010 }

з) здійснення контролю за раціональним використанням та безпечним поводженням з відходами на своїй території;

и) ліквідацію несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів;

і) сприяння роз'ясненню законодавства про відходи серед населення, створення необхідних умов для стимулювання залучення населення до збирання і заготівлі окремих видів відходів як вторинної сировини; (Пункт "і" частини першої статті 21 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

ї) здійснення інших повноважень відповідно до законів України;

й) надання згоди на розміщення на території села, селища, міста місць чи об'єктів для зберігання та захоронення відходів, сфера екологічного впливу функціонування яких згідно з діючими нормативами включає відповідну адміністративно-територіальну одиницю; { Частину першу статті 21 доповнено пунктом "й" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; із змінами, внесеними згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

{ Пункт "к" частини першої статті 21 виключено на підставі Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

{ Пункт "л" частини першої статті 21 виключено на підставі Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

м) здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері поводження з виробничими та побутовими відходами відповідно до закону та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про відходи. { Частину першу статті 21 доповнено пунктом "м" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; в редакції Закону N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

Органи місцевого самоврядування приймають рішення про відвід земельних ділянок для розміщення відходів і будівництва об'єктів поводження з відходами.

Стаття 22. Уповноважені органи виконавчої влади у сфері поводження з відходами

Уповноваженими органами виконавчої влади у сфері поводження з відходами є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, а на території Автономної Республіки Крим - орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, інші органи виконавчої влади відповідно до їх компетенції.

{ Стаття 22 в редакції Закону N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

Стаття 23. Компетенція центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища

{ Назва статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, у сфері поводження з відходами належить: { Абзац перший частини першої статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

{ Пункт "а" частини першої статті 23 виключено на підставі Закону N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

{ Пункт "б" частини першої статті 23 виключено на підставі Закону N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

в) забезпечення здійснення оцінки впливу на довкілля та надання висновку з оцінки впливу на довкілля щодо науково-дослідних і технологічних розробок та проектно-кошторисної документації на будівництво і реконструкцію підприємств, установок, полігонів, комплексів, споруд, інших спеціально відведених місць чи об'єктів відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля;

{ Пункт "в" частини першої статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012; в редакції Закону N 2059-VIII (2059-19) від 23.05.2017 }

{ Пункт "г" частини першої статті 23 виключено на підставі Закону N 2756-VI (2756-17) від 02.12.2010 }

{ Пункт "д" частини першої статті 23 виключено на підставі Закону N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

е) створення інформаційно-аналітичних систем і банків даних про обсяги утворення та поводження з відходами;

{ Пункт "є" частини першої статті 23 виключено на підставі Закону N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

{ Пункт "ж" частини першої статті 23 виключено на підставі Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

з) надання письмової згоди (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів; { Пункт "з" частини першої статті 23 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; із змінами, внесеними згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

{ Пункт "и" частини першої статті 23 виключено на підставі Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

і) погодження місць розміщення небезпечних об'єктів поводження з відходами; { Пункт "і" частини першої статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

{ Пункт "ї" частини першої статті 23 виключено на підставі

{ пункт "г" частини першої статті 23 виключено на підставі Закону N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

й) участь у розробленні та погодженні нормативних документів, що регулюють питання поводження з відходами;

к) розроблення пропозицій щодо розміщення об'єктів для поводження з небезпечними відходами та їх перевезення по території України;

{ Пункт "л" частини першої статті 23 виключено на підставі Закону N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

м) забезпечення обміну інформацією з відповідними органами влади інших держав та міжнародними організаціями у сфері поводження з відходами;

н) затвердження переліку небезпечних властивостей відходів за погодженням з державною санітарно-епідеміологічною службою України; (Частину першу статті 23 доповнено пунктом "н" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

о) здійснення функцій компетентного органу виконавчої влади, який забезпечує виконання положень Базельської конвенції про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх видаленням (995_022); (Частину першу статті 23 доповнено пунктом "о" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

п) формування і ведення державного банку даних щодо впроваджених в Україні технологій утилізації відходів; { Частину першу статті 23 доповнено пунктом "п" згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

{ Пункт "р" частини першої статті 23 виключено на підставі Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

с) розроблення та впровадження систем поводження з відходами. { Частину першу статті 23 доповнено пунктом "с" згідно із Законом N 5179-VI (5179-17) від 06.07.2012 }

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, здійснює й інші функції, передбачені цим Законом.

{ Частина друга статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

{ Текст статті 23 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

Стаття 23-1. Компетенція центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, у сфері поводження з відходами

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, у сфері поводження з відходами належить:

а) координація роботи інших уповноважених органів виконавчої влади у сфері поводження з відходами та контролю за дотриманням вимог екологічної безпеки;

б) встановлення відповідно до закону порядку здійснення операцій у сфері поводження з відходами;

в) участь у розробленні та погодженні нормативних документів, що регулюють питання поводження з відходами;

г) укладення в передбаченому законом порядку міжвідомчих міжнародних договорів України щодо співробітництва у сфері поводження з відходами та контролю за транскордонним перевезенням відходів;

ґ) забезпечення обміну інформацією з відповідними органами влади інших держав та міжнародними організаціями у сфері поводження з відходами;

д) затвердження переліку небезпечних властивостей відходів за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, здійснює також інші функції, передбачені законом.

{ Закон доповнено статтею 23-1 згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

Стаття 23-2. Компетенція центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, у сфері поводження з відходами

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, у сфері поводження з відходами належить здійснення

державного нагляду (контролю) за виконанням центральними органами виконавчої влади та їх територіальними органами, місцевими органами виконавчої влади, іншими органами, органами місцевого самоврядування делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, за додержанням підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності і господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами - нерезидентами вимог законодавства про поводження з відходами щодо:

а) дотримання вимог виданих дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами;

{ Пункт "б" частини першої статті 23-2 виключено на підставі Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

в) складання і ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів та реєстру місць видалення відходів;

г) перевезення небезпечних відходів територією України та за транскордонним перевезенням відходів;

г) збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення, захоронення відходів;

д) ведення первинного обліку кількості, типу і складу відходів, що утворюються, збираються, перевозяться, зберігаються, обробляються, утилізуються, знешкоджуються та видаляються, подання відповідної статистичної звітності в установленому порядку та паспортизації таких відходів;

е) дотримання вимог нормативно-технічної і технологічної документації, погодженої в установленому порядку, при виробництві продукції (крім дослідних зразків) з відходів чи з їх використанням;

{ Пункт "є" частини першої статті 23-2 виключено на підставі Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

ж) дотримання правил і режиму експлуатації установок, виробництв з оброблення та утилізації відходів;

з) дотримання правил зберігання, транспортування, знешкодження, ліквідації, захоронення пестицидів і агрохімікатів, токсичних хімічних речовин, небезпечних речовин;

и) дотримання вимог екологічної безпеки при транспортуванні, зберіганні, використанні, знешкодженні та захороненні хімічних засобів захисту рослин, мінеральних добрив, токсичних речовин і відходів.

відходів;

і) своєчасного та повного виконання заходів із захисту земель від засмічення та забруднення відходами.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, здійснює також інші повноваження, передбачені законом.

{ Закон доповнено статтею 23-2 згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

Стаття 24. Компетенція центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, у сфері поводження з відходами

{ Назва статті 24 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, у сфері поводження з відходами належить:

{ Абзац перший статті 24 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

а) здійснення державного санітарно-епідеміологічного нагляду за дотриманням державних санітарних норм, правил, гігієнічних нормативів під час утворення, збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження та захоронення відходів, а також забезпечення у стандартах, нормах і правилах та інших нормативних документах щодо поводження з відходами вимог безпеки для здоров'я людини;

б) визначення пріоритетних заходів щодо охорони здоров'я людини від негативного впливу відходів;

в) проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи проектно-кошторисної документації з метою визначення місць розташування та техніко-економічного обґрунтування проектів будівництва, розширення, реконструкції об'єктів поводження з відходами;

г) видача висновків державної санітарно-гігієнічної експертизи щодо об'єктів поводження з відходами;

д) встановлення санітарно-гігієнічних вимог до продукції, що виробляється з відходів, та видача гігієнічного сертифіката на неї;

е) методичне забезпечення та здійснення контролю при визначенні рівня небезпечності відходів;

е-1) погодження республіканських Автономної Республіки Крим, Севастополю (міста Севастополю та Севастополю) та інших територій, що перебувають у складі території України, з проектами місцевих актів, що регулюють поводження з відходами;

обласних (міст Києва та Севастополя) програм у сфері поводження з відходами; { Статтю 24 доповнено пунктом "е-1" згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

є) інші функції, передбачені законами України.

Стаття 25. Компетенція центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства, у сфері поводження з відходами

{ Назва статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства, у сфері поводження з відходами належать: { Абзац перший статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

а) формування державної політики у сфері поводження з побутовими відходами, забезпечення розроблення державних програм у сфері поводження з побутовими відходами, планів та заходів у сфері поводження з побутовими відходами;
{ Пункт "а" статті 25 в редакції Закону N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

б) координація діяльності місцевих органів виконавчої влади у сфері поводження з побутовими відходами;

в) нормативно-методичне забезпечення з питань поводження з побутовими відходами;

г) розроблення та затвердження державних стандартів, норм і правил у сфері поводження з побутовими відходами;

д) погодження республіканських Автономної Республіки Крим, обласних (міст Києва та Севастополя) програм у сфері поводження з побутовими відходами;

е) встановлення за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, та центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, порядку розроблення, погодження та затвердження схем санітарного очищення населених пунктів (z0505-17);
{ Пункт "е" статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

є) затвердження за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, правил експлуатації (z0821-12) та утримання об'єктів поводження з побутовими відходами;

ж) інші повноваження, передбачені законами України.
{ *Стаття 25 в редакції Закону N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010* }

Стаття 25-1. Компетенція центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері житлово-комунального господарства, у сфері поводження з відходами

До компетенції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері житлово-комунального господарства, у сфері поводження з відходами належить:

а) реалізація державної політики у сфері поводження з побутовими відходами, забезпечення розроблення та виконання державних програм у сфері поводження з побутовими відходами, планів та заходів у сфері поводження з побутовими відходами;

б) погодження республіканських Автономної Республіки Крим, обласних, міст Києва та Севастополя програм у сфері поводження з побутовими відходами;

в) інші повноваження, передбачені законами України.
{ *Закон доповнено статтею 25-1 згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012* }

Р о з д і л V

ДЕРЖАВНИЙ ОБЛІК, МОНІТОРИНГ ТА ІНФОРМУВАННЯ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Стаття 26. Державний облік і паспортизація відходів

Державному обліку та паспортизації підлягають в обов'язковому порядку всі відходи, що утворюються на території України і на які поширюється дія цього Закону.

Державний облік та паспортизація відходів здійснюються у порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Система і форми звітності, порядок надання і використання відповідної інформації про відходи, а також порядок перегляду їх номенклатури розробляються на основі державного класифікатора відходів і затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері статистики, за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища та інших заінтересованих центральних органів виконавчої влади.

{ *Частина третя статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012* }

Стаття 27. Ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та

утилізації відходів

З метою забезпечення збирання, оброблення, збереження та аналізу інформації про об'єкти утворення, оброблення та утилізації відходів ведеться їх реєстр, в якому визначаються номенклатура, обсяги утворення, кількісні та якісні характеристики відходів, інформація про поводження з ними та заходи щодо зменшення обсягів утворення відходів і рівня їх небезпеки.

Реєстр об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів ведеться на підставі звітних даних виробників відходів, відомостей уповноважених органів виконавчої влади у сфері поводження з відходами.

{ Частина друга статті 27 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

Порядок ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 28. Ведення реєстру місць видалення відходів

З метою повного обліку та опису функціонуючих, закритих та законсервованих місць видалення відходів, їх якісного і кількісного складу, а також здійснення контролю за впливом відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини ведеться реєстр місць видалення відходів. (Частина перша статті 28 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

Реєстр місць видалення відходів ведеться на підставі відповідних паспортів, звітних даних виробників відходів, відомостей уповноважених органів виконавчої влади у сфері поводження з відходами. Дані реєстру підлягають щорічному уточненню.

{ Частина друга статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

Порядок ведення реєстру місць видалення відходів визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 29. Моніторинг місць утворення, зберігання та видалення відходів

З метою визначення та прогнозування впливу відходів на навколишнє природне середовище, своєчасного виявлення негативних наслідків, їх відвернення та подолання виробники відходів, їх власники, а також центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, а на території Автономної Республіки Крим - орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища здійснюють моніторинг місць утворення, зберігання і видалення відходів.

{ Частина перша статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16 10 2012 }

Моніторинг місць утворення, зберігання і видалення відходів є складовою єдиної системи державного моніторингу навколишнього природного середовища.

Стаття 30. Інформування про вплив відходів і місць чи об'єктів їх зберігання та видалення на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людини

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, та інші уповноважені органи виконавчої влади у сфері поводження з відходами забезпечують заінтересовані органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, громадян та їх об'єднання інформацією про розташування місць чи об'єктів зберігання і видалення відходів, їх вплив на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людини.

{ Стаття 30 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

Р о з д і л VI

ЗАХОДИ І ВИМОГИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ АБО ЗМЕНШЕННЯ УТВОРЕННЯ ВІДХОДІВ ТА ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОГО ПОВОДЖЕННЯ З НИМИ

Стаття 31. Заходи щодо запобігання або зменшення обсягів утворення відходів

З метою запобігання або зменшення обсягів утворення відходів та стимулювання впровадження маловідходних технологій Кабінет Міністрів України, міністерства та інші центральні і місцеві органи виконавчої влади в межах своєї компетенції здійснюють:

а) розроблення та впровадження науково обґрунтованих нормативів утворення відходів на одиницю продукції (сировини та енергії), виконання робіт і надання послуг, що регламентують їх кількісний та якісний склад, відповідно до передових технологічних досягнень;

б) періодичний перегляд встановлених нормативів утворення відходів, спрямований на зменшення їх обсягів, з урахуванням передового вітчизняного і зарубіжного досвіду та економічних можливостей;

{ Пункт "в" частини першої статті 31 виключено на підставі Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

г) розроблення та впровадження системи поводження з пакувальними матеріалами і тарою; системи збирання, видалення, знешкодження та утилізації відпрацьованих мастил (олив); системи збирання, заготівлі та утилізації зношених шин, резинотехнічних виробів та відходів резинотехнічного виробництва; системи заготівлі та утилізації непридатних до використання транспортних засобів; системи збирання та утилізації електричного та електронного обладнання; системи збирання, видалення, знешкодження, утилізації відходів, що утворюються у процесі медичного обслуговування, ветеринарної практики, пов'язаних з ними дослідних робіт; { Пункт "г" частини першої статті 31 в редакції Закону N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010; із змінами, внесеними згідно із Законом N 5179-VI (5179-17) від 06.07.2012 }

д) розроблення загальних вимог щодо поводження з побутовими відходами;

е) розроблення системи інформаційного, науково-методичного забезпечення виробників відходів відомостями про технологічні та інші можливості зменшення обсягів утворення та утилізації відходів;

{ Пункт "є" частини першої статті 31 виключено на підставі Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

{ Частину другу статті 31 виключено на підставі Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

Стаття 32. Заходи щодо обмеження та запобігання негативному впливу відходів

З метою обмеження та запобігання негативному впливу відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини забороняється:

а) провадити будь-яку господарську діяльність, пов'язану з утворенням відходів, без одержання від місцевих органів виконавчої влади дозволу на здійснення операцій у сфері поводження з відходами відповідно до вимог цього Закону;

{ Пункт "а" частини першої статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002, N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012, N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012; в редакції Закону 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

б) використовувати результати наукових досліджень, впроваджувати в практику винаходи, застосовувати нову техніку, імпордне устаткування, технології та системи, якщо вони не передбачають запобігання чи мінімізацію обсягів утворення відходів на всіх стадіях технологічного процесу, їх утилізацію та безпечне видалення;

в) визначати місця розміщення підприємств, установок, полігонів, комплексів, сховищ та інших об'єктів поводження з відходами, проектувати та будувати регіональні і міжрегіональні комплекси оброблення, знешкодження, утилізації та видалення відходів, якщо вони не відповідають екологічним та санітарно-гігієнічним вимогам; (Пункт "в" частини першої статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

г) приймати рішення про розміщення і розвиток міст та інших населених пунктів без визначення технічних та інших заходів щодо створення умов для утилізації чи видалення побутових відходів;

д) вводити в дію нові і реконструйовані підприємства та інші об'єкти, не забезпечені устаткуванням і технологіями для безпечного поводження з відходами, та в разі відсутності даних, необхідних для оцінки їх впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людини, згідно з установленим порядком;

е) передавати чи продавати небезпечні відходи громадянам, підприємствам, установам та організаціям, якщо вони не забезпечують утилізації чи видалення цих відходів екологічно безпечним способом;

є) залучати дітей і підлітків до організованого збирання відходів (як вторинної сировини), небезпечних для здоров'я;

ж) порушувати строки переробки відходів, ввезених в Україну відповідно до встановлених квотами умов; (Пункт "ж" частини першої статті 32 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

з) порушувати встановлені квоти на ввезення в Україну відходів як вторинної сировини; (Частину першу статті 32 доповнено пунктом "з" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

и) ввезення в Україну, за винятком транзитного перевезення, будь-яких відходів з метою їх зберігання чи видалення; { Частину першу статті 32 доповнено пунктом "и" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; в редакції Закону N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

і) з 1 січня 2018 року захоронення неперероблених (необроблених) побутових відходів. { Частину першу статті 32 доповнено пунктом "і" згідно із Законом N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012 }

Законодавством України можуть передбачатися й інші спеціальні заходи щодо обмеження та запобігання негативному впливу відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини.

Стаття 33. Вимоги щодо зберігання та видалення відходів

Зберігання та видалення відходів здійснюються відповідно до вимог екологічної безпеки та способами, що забезпечують максимальне використання відходів чи передачу їх іншим споживачам (за винятком захоронення).

На кожне місце чи об'єкт зберігання або видалення відходів складається спеціальний паспорт, в якому зазначаються найменування та код відходів (згідно з державним класифікатором відходів), їх кількісний та якісний склад, походження, а також технічні характеристики місць чи об'єктів зберігання чи видалення і відомості про методи контролю та безпечної експлуатації цих місць чи об'єктів.

Видалення відходів здійснюється відповідно до встановлених законодавством вимог екологічної безпеки з обов'язковим забезпеченням можливості утилізації чи захоронення залишкових продуктів за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.

{ Частина третя статті 33 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002; із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

Зберігання та видалення відходів здійснюються в місцях, визначених органами місцевого самоврядування з врахуванням вимог земельного та природоохоронного законодавства, за наявності дозволу на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, в якому визначені види та кількість відходів, загальні технічні вимоги, заходи безпеки, відомості щодо утворення, призначення, методів оброблення відходів відповідно до встановлених умов їх зберігання.

{ Частина четверта статті 33 із змінами, внесеними згідно із Законами N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010, N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

Визначені для зберігання та видалення відходів місця чи об'єкти повинні використовуватися лише для відходів, заявлених на одержання дозволу на здійснення операцій у сфері поводження з відходами.

{ Частина п'ята статті 33 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

Забороняється змішування чи захоронення відходів, для утилізації яких в Україні існує відповідна технологія.

Забороняється несанкціоноване скидання і розміщення відходів, у тому числі побутових, у підземних горизонтах, на території міст та інших населених пунктів, на територіях природно-заповідного фонду, на землях природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, в межах водоохоронних зон та зон санітарної охорони водних об'єктів, в інших місцях, що може створювати небезпеку для навколишнього природного середовища та здоров'я людини. Захоронення відходів у надрах допускається у

здоров'я людини. Захоронення відходів у підвалі допускається у виняткових випадках за результатами спеціальних досліджень з дотриманням стандартів, норм і правил, передбачених законодавством України.

{ Частина сьома статті 33 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

Стаття 34. Вимоги щодо поводження з небезпечними відходами

Усі небезпечні відходи за ступенем їх шкідливого впливу на навколишнє природне середовище та на життя і здоров'я людини поділяються на чотири класи і підлягають обліку.

{ Частина перша статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

Відповідний клас відходів визначається виробником відходів відповідно до нормативно-правових актів, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища.

{ Частина друга статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законами N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012, N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

Суб'єкт господарської діяльності, у власності або у користуванні якого є хоча б один об'єкт поводження з небезпечними відходами, зобов'язаний:

забезпечити запобігання забрудненню ними навколишнього природного середовища, а у разі виникнення такого забруднення - ліквідувати забруднення та його наслідки для навколишнього природного середовища та здоров'я людини;

вживати заходів, направлених на запобігання аваріям, обмеження і ліквідацію їх наслідків та захист людей і навколишнього природного середовища від їх впливу;

повідомляти про аварію, що сталася на зазначеному об'єкті, і про заходи, вжиті для ліквідації її наслідків, органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та населення;

забезпечувати експлуатацію зазначених об'єктів і перевезення небезпечних відходів з додержанням вимог природоохоронного законодавства;

мати ліцензію на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами (не підлягає ліцензуванню зберігання (накопичення) суб'єктом господарювання утворених ним небезпечних відходів, якщо протягом року з дня утворення небезпечні відходи передаються суб'єктам господарювання, що мають ліцензію на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами);

{ Абзац шостий частини третьої статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

ідентифікувати об'єкти поводження з небезпечними відходами відповідно до Закону України "Про об'єкти підвищеної небезпеки" (2245-14);

мати план локалізації та ліквідації аварії на об'єкті;

мати декларацію безпеки;

надавати інформацію про такі об'єкти відповідно до Закону України "Про об'єкти підвищеної небезпеки" (2245-14).

У разі порушення суб'єктом господарської діяльності ліцензійних умов поводження з небезпечними відходами ліцензія анулюється у встановленому законом порядку.

До поводження з небезпечними відходами допускаються особи, які мають професійну підготовку, підтверджену свідоцтвом (сертифікатом) на право роботи з небезпечними речовинами, та не мають медичних протипоказань. Допуск працівників до роботи забезпечується відповідною посадовою особою підприємства, установи, організації.

Перевезення небезпечних відходів дозволяється лише за наявності їх паспорта та ліцензії на поводження з ними і в порядку, визначеному законодавством про перевезення небезпечних вантажів.

Перевезення небезпечних відходів здійснюється за умови обов'язкового страхування цивільної відповідальності перевізника за збитки, які можуть бути завдані ним під час перевезення, відповідно до закону.

Розміщення небезпечних відходів дозволяється лише у спеціально обладнаних місцях та здійснюється відповідно до ліцензійних умов щодо поводження з небезпечними відходами. Проведення інших видів діяльності, не пов'язаної з поводженням з небезпечними відходами, на території, відведених для їх розміщення, забороняється.

{ Частина дев'яту статті 34 виключено на підставі Закону № 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

Підприємства, установи та організації - суб'єкти господарської діяльності, на території яких зберігаються небезпечні відходи, відносяться відповідно до закону до об'єктів підвищеної небезпеки.

Відповідальність суб'єкта господарської діяльності, у власності або у користуванні якого є хоча б один об'єкт поводження з небезпечними відходами, за шкоду, яка може бути заподіяна

аваріями на таких об'єктах життє, здоров'ю, майну фізичних та/або юридичних осіб, підлягає обов'язковому страхуванню відповідно до закону.

(*Стаття 34 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002*)

Стаття 34-1. Порядок надання письмової згоди
(повідомлення) на транскордонне перевезення
небезпечних відходів

Письмова згода (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів надається центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, протягом 60 днів до запланованої дати їх першого перевезення.

{ *Частина перша статті 34-1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012* }

Підставами для прийняття рішення про відмову у наданні письмової згоди (повідомлення) є:

недостовірність даних у документах, поданих для отримання письмової згоди (повідомлення);

подання документів, необхідних для отримання письмової згоди (повідомлення), не в повному обсязі та/або невідповідність їх встановленим законодавством вимогам;

непогодження матеріалів іншими уповноваженими органами виконавчої влади;

відсутність фінансових гарантій за завдану шкоду під час здійснення транскордонного перевезення відходів територією України залежно від виду та класу небезпеки відходів.

Письмова згода (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів надається в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

{ *Закон доповнено статтею 34-1 згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010* }

Стаття 35. Порядок здійснення діяльності, пов'язаної із
збиранням і заготівлею окремих видів відходів
як вторинної сировини

{ *Частину першу статті 35 виключено на підставі Закону N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014* }

{ *Частину другу статті 35 виключено на підставі Закону N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014* }

Загальні вимоги до матеріально-технічної бази для збирання і заготівлі відходів як вторинної сировини, забезпечення протипожежної та екологічної безпеки встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Операції поводження з окремими видами відходів як вторинної сировини в частині приймання і закупівлі їх у населення спеціалізовані підприємства здійснюють через свої приймальні пункти (стаціонарні або пересувні).

{ Частина п'яту статті 35 виключено на підставі Закону N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

(Стаття 35 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

Стаття 35-1. Вимоги щодо поводження з побутовими відходами

Поводження з побутовими відходами здійснюється відповідно до державних норм, стандартів і правил.

Власники або наймачі, користувачі, у тому числі орендарі, джерел утворення побутових відходів, земельних ділянок укладають договори з юридичною особою, яка визначена виконавцем послуг на вивезення побутових відходів, здійснюють оплату таких послуг та забезпечують роздільне збирання твердих побутових відходів.

{ Частина друга статті 35-1 в редакції Закону N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012 }

Збирання та вивезення побутових відходів у межах певної території здійснюються юридичною особою, яка уповноважена на це органом місцевого самоврядування на конкурсних засадах у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, спеціально обладнаними для цього транспортними засобами.

{ Частина третя статті 35-1 в редакції Закону N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012 }

Під час проектування житлових будинків, громадських, виробничих, складських та інших споруд передбачаються будівництво та облаштування контейнерних майданчиків для роздільного збирання і зберігання побутових відходів, урн для побутових відходів.

Житлові масиви і внутрішньодворові території, дороги загального користування та інші об'єкти благоустрою населених пунктів, а також місця проведення масових заходів обладнуються контейнерними майданчиками, урнами для побутових відходів.

{ Частина п'ята статті 35-1 в редакції Закону N 5402-VI (5402-17) від 02.10.2012 }

Роздільне збирання побутових відходів здійснюється їх власниками згідно з методикою роздільного збирання побутових відходів, яка затверджується центральним органом виконавчої влади

відходів, яка затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

{ Частина шоста статті 35-1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

Великогабаритні та ремонтні відходи у складі побутових відходів мають збиратися окремо від інших видів побутових відходів.

Небезпечні відходи у складі побутових відходів збираються окремо від інших видів побутових відходів, а також мають відокремлюватися на етапі збирання чи сортування та передаватися спеціалізованим підприємствам, що одержали ліцензії на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами.

Перевезення побутових відходів здійснюється спеціально обладнаними транспортними засобами.

Орган місцевого самоврядування на конкурсних засадах визначає виконавця послуг з перевезення побутових відходів з певної території населеного пункту.

Захоронення побутових відходів дозволяється тільки на спеціально обладнаних для цього полігонах/звалищах.

Під час обрання органами місцевого самоврядування або місцевими державними адміністраціями схеми санітарного очищення перевага надається пропозиціям, що передбачають більший ступінь перероблення чи утилізації побутових відходів.

Термічне оброблення (спалювання) побутових відходів дозволяється лише на спеціально призначених для цього підприємствах чи об'єктах.

Спалювання побутових відходів дозволяється лише на енергетичні цілі з метою одержання теплової та/або електричної енергії.

Забороняється проектування, будівництво та експлуатація полігонів побутових відходів без оснащення системами захисту ґрунтових вод, вилучення та знешкодження біогазу та фільтрату.

{ Закон доповнено статтею 35-1 згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

{ Статтю 35-2 виключено на підставі Закону N 287-VIII (287-19) від 07.04.2015 }

{ Статтю 36 виключено на підставі Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002 }

Стаття 37. контроль у сфері поводження з відходами

{ Назва статті 37 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1697-VII (1697-18) від 14.10.2014 }

Контроль у сфері поводження з відходами здійснюють центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, місцеві державні адміністрації, виконавчі органи сільських, селищних, міських рад, громадські інспектори з благоустрою населених пунктів.

{ Частина перша статті 37 в редакції Законів N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010, N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012, N 320-VIII (320-19) від 09.04.2015 }

Первинний виробничий контроль у сфері поводження з відходами здійснюють у межах своєї компетенції виробники відходів.

Громадський контроль у сфері поводження з відходами здійснюють громадські інспектори з охорони довкілля відповідно до законодавства.

{ Частина третя статті 37 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

{ Частину четверту статті 37 виключено на підставі Закону N 1697-VII (1697-18) від 14.10.2014 }

Р о з д і л VII

ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХОДІВ ЩОДО УТИЛІЗАЦІЇ ВІДХОДІВ І ЗМЕНШЕННЯ ОБСЯГІВ ЇХ УТВОРЕННЯ

Стаття 38. Організаційно-економічні заходи щодо забезпечення утилізації відходів і зменшення обсягів їх утворення

Організаційно-економічні заходи щодо забезпечення утилізації відходів і зменшення обсягів їх утворення передбачають:

{ Пункт "а" частини першої статті 38 виключено на підставі Закону N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

б) встановлення ставок екологічного податку, що справляється за розміщення відходів, із диференціацією залежно від рівня небезпеки відходів та цінності території; { Пункт "б" частини першої статті 38 в редакції Закону N 2756-VI (2756-17) від

02.12.2010 }

в) надання суб'єктам підприємницької діяльності, які утилізують, зменшують обсяги утворення відходів та впроваджують у виробництво маловідходні технології, відповідно до законодавства податкових, кредитних та інших пільг;

г) надання в установленому законодавством порядку податкових, кредитних та інших пільг суб'єктам підприємницької діяльності, які здають відходи як вторинну сировину та займаються збиранням і заготівлею таких відходів;

д) визначення пріоритетів щодо фінансування за державним контрактом підприємств, що впроваджують маловідходні технології, обробляють і утилізують відходи;

е) перегляд переліку відходів, щодо яких з урахуванням державних інтересів повинен установлюватися спеціальний режим стимулювання їх збирання, заготівлі та використання;

є) цільове фінансування науково-дослідних робіт з конкретних проблем утилізації відходів і зменшення їх утворення;

{ Пункт "ж" частини першої статті 38 виключено на підставі Закону N 2756-VI (2756-17) від 02.12.2010 }

з) створення фондів для цільового фінансування заходів щодо утилізації відходів за рахунок добровільних внесків виробників відходів, їх власників, вітчизняних та іноземних суб'єктів господарської діяльності, окремих громадян, екологічного страхування тощо;

и) формування державного банку даних щодо впроваджених в Україні технологій утилізації відходів. { Частину першу статті 38 доповнено пунктом "и" згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

Законодавством України можуть встановлюватися й інші організаційно-економічні заходи щодо забезпечення утилізації відходів та зменшення обсягів їх утворення.

{ Статтю 39 виключено на підставі Закону N 2756-VI (2756-17) від 02.12.2010 }

Стаття 40. Стимулювання заходів щодо утилізації відходів та зменшення обсягів їх утворення

З метою стимулювання заходів щодо утилізації відходів та зменшення обсягів їх утворення суб'єктам господарської діяльності, які впроваджують технології, спрямовані на зменшення обсягів

утворення відходів, утилізують відходи в процесі виробництва продукції (виконання робіт, надання послуг), здійснюють їх збирання і заготівлю, будівництво підприємств і цехів, а також організують виробництво устаткування для утилізації відходів, беруть пайову участь у фінансуванні заходів щодо утилізації відходів та зменшення обсягів їх утворення, можуть надаватися відповідно до закону України: (Абзац перший частини першої статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

а) пільги щодо оподаткування прибутку від реалізації продукції, виготовленої з використанням відходів;

б) пріоритетне державне кредитування;

в) спеціальні державні субсидії на зменшення відсотків за банківські кредити, пов'язані з інвестиціями, що спрямовуються на утилізацію відходів і виготовлення відповідного устаткування;

г) дотації з Державного бюджету України і місцевих бюджетів для перевезення відходів (вторинної сировини) чи напівфабрикатів, одержаних з цих відходів; { Пункт "г" частини першої статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

д) інформація щодо технологічних можливостей утилізації відходів;

е) дотації з фондів охорони навколишнього природного середовища та інших джерел;

є) пільги щодо поповнення обігових коштів підприємств, установ та організацій - суб'єктів господарської діяльності, що здійснюють збирання і заготівлю, оброблення (перероблення) і утилізацію відходів як вторинної сировини, за умови цільового використання цих коштів для придбання та переробки таких відходів. (Частину першу статті 40 доповнено пунктом "є" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування можуть визначати у межах своїх повноважень додаткові заходи, пов'язані із стимулюванням утилізації відходів та зменшенням обсягів їх утворення.

Стаття 41. Фінансування заходів у сфері поводження з відходами

{ Назва статті 41 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

Фінансування заходів у сфері поводження з відходами здійснюється за рахунок коштів виробників відходів та їх власників. Для фінансування цих заходів можуть залучатися кошти місцевих бюджетів, фондів охорони навколишнього природного середовища, добровільні внески підприємств, установ, організацій

середовища, добровільні внески підприємств, установ, організацій, громадян та їх об'єднань, а також кошти Державного бюджету України, передбачені на проведення заходів.

{ Текст статті 41 із змінами, внесеними згідно із Законами N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010, N 4731-VI (4731-17) від 17.05.2012 }

Р о з д і л VIII

ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НИХ

Стаття 42. Правопорушення у сфері поведінки з відходами

Особи, винні в порушенні законодавства про відходи, несуть дисциплінарну, адміністративну, цивільну чи кримінальну відповідальність за:

а) порушення встановленого порядку поведінки з відходами, що призвело або може призвести до забруднення навколишнього природного середовища, прямого чи опосередкованого шкідливого впливу на здоров'я людини та економічних збитків;

б) самовільне розміщення чи видалення відходів; (Пункт "б" частини першої статті 42 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

в) порушення порядку ввезення в Україну, вивезення і транзиту через її територію відходів як вторинної сировини; (Пункт "в" частини першої статті 42 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

г) невиконання розпоряджень і приписів органів, що здійснюють державний контроль та нагляд за операціями поведінки з відходами та за місцями їх видалення;

д) приховування, перекручення або відмову від надання повної та достовірної інформації за запитами посадових осіб і громадян та їх об'єднань стосовно безпеки утворення відходів та поведінки з ними, в тому числі про їх аварійні скиди та відповідні наслідки;

{ Пункт "е" частини першої статті 42 виключено на підставі Закону N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

{ Пункт "є" частини першої статті 42 виключено на підставі Закону N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

ж) порушення правил ведення первинного обліку та здійснення контролю за операціями поведінки з відходами;

з) порушення строків подання і порядку звітності щодо

утворення, використання, знешкодження та видалення відходів;

и) невиконання вимог щодо поводження з відходами (під час їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення та захоронення), що призвело до негативних екологічних, санітарно-епідемічних наслідків або завдало матеріальної чи моральної шкоди;

і) здійснення операцій у сфері поводження з відходами без відповідного дозволу на проведення таких операцій, а також за порушення встановленого порядку подання декларації про відходи або за неподання такої декларації;

{ Пункт "і" частини першої статті 42 в редакції Закону N 1193-VII (1193-18) від 09.04.2014 }

ї) порушення встановлених правил і режиму експлуатації установок і виробництв з оброблення та утилізації відходів, а також полігонів для зберігання чи захоронення промислових, побутових та інших відходів (сміттєзвалищ, шламосховищ, золовідвалів тощо);

й) виробництво продукції з відходів чи з їх використанням без відповідної нормативно-технічної та технологічної документації, погодженої в установленому порядку;

к) недотримання умов ввезення відходів як вторинної сировини на територію України; (Пункт "к" частини першої статті 42 в редакції Закону N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

л) несвоєчасне внесення платежів за розміщення відходів;

м) порушення вимог безпечного перевезення небезпечних відходів; (Частину першу статті 42 доповнено пунктом "м" згідно із Законом N 3073-III (3073-14) від 07.03.2002)

н) порушення встановлених квот на ввезення в Україну відходів як вторинної сировини та строків їх перевезення.

{ Частину першу статті 42 доповнено пунктом "н" згідно із Законом N 1825-VI (1825-17) від 21.01.2010 }

Законами України може бути встановлено відповідальність і за інші правопорушення законодавства про відходи.

Стаття 43. Відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок порушення законодавства про відходи

Підприємства, установи, організації та громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, іноземні юридичні особи зобов'язані відшкодувати шкоду, заподіяну ними внаслідок порушення законодавства про відходи, в порядку і розмірах, встановлених законодавством України.

{ Стаття 43 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5456-VI (5456-17) від 16.10.2012 }

Стаття 44. Вирішення спорів у сфері поводження з відходами

Спори, що виникають у сфері поводження з відходами, вирішуються судом у встановленому законодавством порядку.

Міжнародними договорами України може бути передбачений інший порядок розгляду спорів щодо транскордонного перевезення відходів.

Р о з д і л ІХ

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Стаття 45. Участь України у міжнародному співробітництві у сфері поводження з відходами

Україна бере участь у міжнародному співробітництві у сфері поводження з відходами відповідно до норм міжнародного права.

Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлені інші правила ніж ті, що передбачені цим Законом, то застосовуються правила міжнародного договору.

Р о з д і л Х

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. До приведення законів України, інших нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом вони застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Кабінету Міністрів України протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом:

подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із Законом України "Про відходи";

відповідно до компетенції забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади України їхніх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Президент України

Л.КУЧМА

м. Київ, 5 березня 1998 року
N 187/98-ВР

Публікації документа

- **Голос України** від 14.04.1998
- **Офіційний вісник України** від 16.04.1998 — 1998 р., № 13, стор. 23, код акта 5121/1998
- **Урядовий кур'єр** від 23.04.1998
- **Відомості Верховної Ради України** від 25.09.1998 — 1998 р., № 36, стаття 242